

D E C R E T U M A B B R E V I A T U M, S I G I L L A T I M C U N C T A A T T I N G E N S.

Liber Decreti divisus est in Tres partes. Prima est de Distinctionibus:
Secunda de Causis: Tertia de Consecratione.

P R I M A P A R S

Distincta est in Distinctiones CI.

P rima distinctio tractat de jure naturali & humano, jus ipsum naturaliter ejusque species omnes diffiniens, & inter jus scriptum & non scriptum differentiam ponens, Pag. 1.
II. De jure Quiritum, sive Romanorum, ipsum per species diffiniens, 4
III. Juris Canonici varia nomina distinguit, breviterque exponit, 4
IV. Ad quid leges inventæ sint: & quid sacri Canones mandent, 5
V. Quomodo jus naturale est immobile: nec obstat, quod ibi ponitur, 6
VI. An illusiones nocturnæ ad peccatum imputentur: & circa finem profectur de juris naturalis dignitate, 8
VII. Ponit legislatores: ostendendo qualiter jus inceperit, 10
VIII. Ponit differentiam inter jus naturale & consuetudinem, 11
IX. Auctoritate & exemplo probat, constitutiones hominum juri naturali cedere, 14
X. Ostendit, quod leges Imperatorum vincuntur à Canonibus, 17
XI. Dicit, consuetudinem legibus approbatis cedere, 21
XII. Habet, laudabilem consuetudinem esse servandam, quæ nec Canonibus sacris, nec veritati, nec bonis moribus obviet, 24
XIII. Vult, quod contra jus naturale non admittatur dispensatio: nisi in fuga majoris mali, 29
XIV. Quod quis non debet minus peccatum committere, ut aliud majus evitare possit, 30
XV. Notat de tempore, quo sacri canones, librique & Concilia celebrata fuerunt: & quæ opuscula sunt admittenda, 31
XVI. Ponit, quod Canones Apostolorum sunt recipiendi: postea ostendit, quo tempore, & quo residente in Papatu, vel imperio, quodlibet Concilium est celebratum, 37
XVII. Dicit, non Concilia, sed conventicula celebrari sine Papa, 46
XVIII. Ostendit, quod provincialia Concilia nihil generaliter possunt constituere, ideò consequenter declarat, ad quid sint utilia, & quoties in anno, & quo tempore anni, & cujus auctoritate sunt celebranda, & quod Metropolitanus nihil debet exigere ab Episc. ad Concilium convenientibus. Addit de pœna Episcopi, qui vocatus ad Synodum non venit, 49
XIX. Vim Decretalium ostendens dicit, mandata Ecclesiastica devotè servanda, 54
XX. Dicit, quod in causis diffiniendis sacri Canones, in exponenda verò sacra Scriptura sancti Doctores attenduntur, 60
XXI. Tractat de diversis ordinibus & gradibus ministrorum, docendo, qui sunt executores sive ministri Canonum, à majori usque ad infimum. Et differentias ministrorum locorum assignat, probans, quod major à minori non debet judicari, 62
XXII. De dignitate Romanæ Ecclesiæ & quarundam aliarum, 67
XXIII. De ordinatione ministrorum, incipiens à Romano Pontifice, & descendens usque ad Offitium, 70
XXIV. De examinatione ordinandorum, 79
XXV. De officiis Clericorum, incipiendo ab Offitio,

& ascendendo usque ad Episcopum. Circa medium distinctionis inchoat tredecim præcepta regulæ Apostolicæ, & profectur ibi, Oportet Episcopum esse sine crimine. Et inde nactâ occasione, ponit varias significationes hujus nominis, crimen. Et ostendit, quod sit mortale, & quod veniale, 80
XXVI. Exequitur secundum præceptum Apostolicæ regulæ, Oportet Episcopum esse unius uxoris virum, 85
XXVII. Probat, quod nolentes vivere continentiam, ad sacros ordines promovendi non sunt, assignans differentiam inter solenne & simplex votum, 87
XXVIII. Probat, quod Clericis habere uxores non licet in Ecclesia occidentali, addens de subdiaconatu, qui olim prohibitus non erat. Vid. quod ibi notatur, 90
XXIX. Ostendit, quædam Capitula tradita esse ex causa, quædam ex tempore, quædam ex loco, quædam ex persona, 95
XXX. Quia dictum fuit 28. dist. sup. quod Sacerdotes non debent à se abjicere uxores suas prætextu religionis, hic dicit, quod ex causa fuit hoc statutum, scilicet propter quosdam hæreticos, qui conjugia detestabantur, ibid.
XXXI. Probat & ponit exempla in terminis, qualiter Clerici continere debent, & quod ab omnibus est servanda continentia, nisi ab Orientalibus, 99
XXXII. Adhuc profectur de continentia Clericorum: Et dicit, quod constituti in quatuor sacris ordinibus tenentur continere, & si habent publicas concubinas, nullus eorum Missam audiat, 103
XXXIII. Ostendit, quod bigami, corpore vitati, usurarii, publicè pœnitentes, lutores, in scena ludentes, furiosi, arreptitii, accipientes meretrices in uxores, & concubinas habentes, promoveri non possunt, 109
XXXIV. Ponit, quod oportet Episcopum vitare nimiam familiaritatem domesticarum personarum, & etiam consanguinearum, & quod venari non licet, 111
XXXV. Agit de tertio Capitulo Apostolicæ regulæ, Oportet ordinandum non esse vinolentum, 117
XXXVI. Exponendo illud, prudentem, dicit, quod Clerici debent habere peritiam literarum sacrarum, 119
XXXVII. Ostendit, quod Clerici non debent libros gentilium respicere, peritiam tamen secularium scientiarum debent habere, 121
XXXVIII. Probat, quod literis debet esse eruditus Sacerdos, & canones ignorare non debet. Ignorantia enim ipsi est periculosa, 126
XXXIX. Ostendit, quod oportet Episcopum esse prudentem in negotiis secularibus, ut suâ cautelâ reddantur Ecclesiæ indemnes, 129
XL. Profectur quintum Capitulum Apostolicæ regulæ, Oportet Episcopum esse ornatum. Et primò de ornatu interiori, qui consistit in virtutibus, ibid.
XLI. Tractat de ornatu, qui consistit in gravitate, incessu, habitu, & temperantiâ potûs & cibi, 133
XLII. Declarat illud, hospitem, 135
XLIII. Illa duo, pudicum & doctorem, 137
XLIV. Illud, non vinolentum, quod est pars ejus, quod diximus sup. 35. dist. 140
XLV. Illud, non percussorem, 143
XLVI. Illud, non litigiosum, 149
XLVII. Illud, non cupidum, domui suæ benè præpositum, 151
XLVIII. Illud, non neophytum, 154
XLIX. Prædicta præcepta Apostol. regulæ sub compendio & breviter recapitulat. Et ponit causas & rationes, quare

Decretum abbreviatum in Oratione soluta.

quare criminofus & vitiofus non debent in Epifcopos promoveri, 155
L. Agit de lapfu & reparatione Clericorum, 158
LI. De curialibus five officariis, ratiociniis obligatis, 178
Judicibus & Advocatis ordinandis, vel non, 178
LII. De praepofteratione facrorum ordinum, five de Clerico per factum promoti, 180
LIII. De Curia annexis in Clero vel monafterio recipiendis, vel non. Et ibi probat, quare curiales & aliter obligati ordinandi non funt, 181
LIV. De fervis à non Dominis manumiffis non promovendis, nifi libertatem fint confecuti, ibid.
LV. De corpore vitiatif, bigamis, illiteratis, publicè poenitentibus ordinandis, vel non, 188
LVI. De filiis Presbyterorum, & natis de fornicatione & adulterio non ordinandis, 192
LVII. De baptizatis in aegritudine an ordinentur, 196
LVIII. De Monachis non ordinandis fine licentia Abbatis, ibid.
LIX. De Laicis literatis non fubito ordinandis, ibid.
LX. Oftendit, ex quibus ordinibus aliquis eligendus fit in Praepofitum, vel Decanum, vel Archipresbyterum, vel Epifcopum, 198
LXI. Oftendit, quòd Laici non funt eligendi in Epifcopos, fed poflulandi, ibid.
LXII. Oftendit, quòd Clericorum eft eligere, & populi confentire, 199
LXIII. Probat, quòd nullo modo Laici debent feingere electioni Epifcoporum, 205
LXIV. Ponit, quo tempore & quibus praefentibus debent Epifcopi consecrari, 216
LXV. Dicit, quòd praefentibus omnibus Epifcopis provincialibus vel fe excufantibus, debet Epifcop. consecrari ab Archiepifcop. Et ibi dicit, quòd fi caeteris ordinationi Epifcoporum confentientibus duo vel tres contradicant, obtineat plurimorum fententia, 218
LXVI. De promotione Archiepifcopi, qui ab omnibus Epifcopis provincialibus eft ordinandus, & non eft conferendus à paucioribus, quàm à tribus, 221
LXVII. De promotione five ordine Presbyteror. ibid.
LXVIII. Dicit, quòd illi, qui funt ordinati ab illis, quos non conftat effe Epifcopos, iterum funt ordinandi. Sive determinat de ordinatione non iteranda, & de Chor-epifcopis, ibid.
LXIX. Quòd prima tonsura Clerici de manu Abbatis potefl fufcipi. Vel dic, quòd determinat de non ordinatione, ne in Ecclefia Dei miniftrant, 223
LXX. Tractat, ne quis ordinetur fine titulo, 224
LXXI. Ne quis ordinetur à non fuo Epifcopo, ibid.
LXXII. Ne ignotus Clericus fine literis dimifforiiis five commendatitiis recipiatur, 226
LXXIII. Oftendit, qualiter litera formatae & dimifforiae fiant, 227
LXXIV. Tractat, an invitis ordines conferantur, 228
LXXV. De tempore & die confecrationis Epifcoporum, nec non de temporibus ordinationum aliorum Clericorum, 231
LXXVI. De jejuniis quatuor temporum: & quare funt jejunanda, 233
LXXVII. Ponit, qualiter Clerici funt per gradus ordinandi: & etiam tractat de interftitiis temporum, 237
LXXVIII. In qua aetate funt Sacerdotes ordinandi, 239
LXXIX. Repetit de ordinatione fummi Pontificis, quae à folis Cardinalibus fieri debet, 240
LXXX. In quibus locis funt ponendi Epifcopi vel Archiepifcopi, 243
LXXXI. Epilogando docet, quòd ordinandus in Epifcopum debet effe fine crimine: nec Clerici mulieribus cohabitare debent, 244
LXXXII. Docet, quòd Epifcopus his, qui fuis ma-

nibus laborare non poffunt, providere debet: & addit, quòd fi quis miniftrorum fornicationem committat, & agat poenitentiam, ex difpenfatione potefl in ordinibus remanere, 251
LXXXIII. Docetur, quòd Praelatus non folum à peccato immunis effe debet, fed etiam peccatis aliorum confentire non debet, 254
LXXXIV. Vult, quòd Praelatus fit vigilans circa defenfionem pauperum, relevationem opprefforum, & curationem monafteriorum, 255
LXXXV. Tractat de hospitalitate Clericorum, quae eft Epifcopis neceffaria, 257
LXXXVI. Probat, quòd oportet Epifcopum effe doctorem, ut fciat fubditos corrigere: Item liberalem circa patientes neceffitatem, & non circa hiftriones, 258
LXXXVII. Probat, quòd viduis, orphanis & oppreffis, Epifcopus debet dare fubfidium, 263
LXXXVIII. Dicit, quòd Clerici cupiditatis caufa negotiatores effe non debent: fed pietatis caufa curam orphanis, & viduis impendere, 265
LXXXIX. Dicit, quòd oportet Epifcopum effe dpmi fuae benè praepofitum, ut fciat in difpenfatione rerum Ecclefiae regulam effe obfervandam, 269
XC. Docetur, qualiter litigiofi corripiendi funt, & non ordinandi, tractans de licitis & honeftis operibus, 271
XCI. De modo cantandi in Ecclefia, etiam de electi poteflate. Dicit etiam, quòd fi Clericis fua beneficia non fufficiant, poffunt fibi neceffaria quaerere artificio fuo licito, 273
XCII. Dicit, quòd magis corde, quàm vocibus cantandum eft, 274
XCIII. De obedientia minorum erga majores, & quòd nullus debet communicare inimici Rom. Ecclefiae, 276
XCIV. De legato Romani Pontificis, qui impediendus non eft: & impediendes funt excommunicandi. Probat etiam, quòd major in officio, minori vices fua committere potefl: & de praefumptione Archidiaconorum, 285
XCV. Dicit, quòd etiam praefentibus Epifcopis Presbyteri, quamvis eis fubditi, poffunt facra myfteria celebrare, & praedicare, 286
XCVI. Dicit, quòd Laicis (etiam Imperatoribus) non licet aliquem ordinare, vel de reb. Ecclefiae judicare, 290
XCVII. Dicit, quòd precibus Ecclefiae Imperator & caeteri Principes poffunt eam juvare: fubjicientibus Ecclefiam Romanam legationem undecunque fine fignatis apicibus non recipere, 299
XCVIII. Dicit, quòd Clerici peregrini & ultramarini, fine testimonio quinque Epifcoporum recipiendi non funt, 301
XCIX. Dicit, de primatibus & poteflate eorum, qualiter nullus eft appellandus univerfalis, 302
C. Tractat de pallio & ufu ejus, 304
CI. & ult. dicit, unam provinciam in duas non dividendam, 308
SECUNDA PARS,
Quae eft de Causis, diftineta eft in Causas xxxvj. quarum quaelibet plures fub fe Quaefiones continet.
Prima Causa Quaefiones habet vij.
Prima quaerit, utrùm vendere fpiritualia fit peccatum. fol. Sic, 308
II. An pro ingreffu Ecclefiae vel monafterii pecunia fit exigenda, vel perfolvenda. fol. Non, 352
III. Utrùm praebendas Ecclefiae emere fit fimonia. fol. Sic, 356
IV. Utrùm ille reus criminis fit, cujus pater pro eo ignorante fimoniam commifit. fol. ignorantia facti, non juris, excufat eum, 363
V. Utrùm liceat ei retinere, quod pater pro eo fimoniae acquifivit. fol. de rigore juris non, de mifericordia fecus, 367

Decretum abbreviatum

VI. Utrum ignoranter à simoniaco ordinati sint abjiciendi, vel non. *sol.* probatà ignorantia misericorditer tolerantur, 369

VII. Utrum renunciatus suæ hæresi in Episcopali dignitate sit suscipiendus. *sol.* rigor vult, eum deponi, sed dispensatio, sustineri, 370

Secunda Causa habet octo quæstiones, & in ea quinta præcedit quartam.

Prima quærit: utrum in manifestis sit ordo juris servandus. *sol.* Sic, nisi sit notoria, 382

II. Utrum spoliatus ab aliquo sit iudicandus. Non ante restitutionem, 391

III. Quâ pœnâ sint feriendi in accusatione deficientes. Talione, 392

V. Utrum accusatore deficiente reus sit cogendus ad purgationem. Non, nisi infamia publicâ laboret, 395

IV. An duorum testimonio Episcopus sit condemnandus. Sic, 404

VI. Quo remedio causa sublevetur. Appellatione: quæ tamen ei danda non est, qui causâ dilationis appellat, 406

VII. An Laici, vel Monachi, vel quilibet aliorum ordinum sint admittendi in accusatione majorum. Non: de jure novo, 419

VIII. Qualiter accusatio fieri debeat. *sol.* in scriptis, 436

Tertia Causa quæstiones xj. complectitur.

Prima, utrum restitutio sit facienda quibuslibet spoliatis. *sol.* Sic, nisi in certis casibus. Nam infamatus, apostata, justè spoliatus, præcisus & suspectus, non sunt restituendi, 438

II. Quærit de induciis, quo spatio sint dandæ: an post restitutionem tantum, an post vocationem ad causam quibuslibet concedendæ sint. *sol.* ad arbitrium Judicis, 440

III. Quo spatio mensium sint utrique concedendæ, *sol.* ut prius, 442

IV. Utrum infames sint recipiendi ad testimonium. *sol.* Non, nisi contra sui similes, 444

V. An testes domestici vel inimici sint producendi. *sol.* Non, 446

VI. Utrum reus extra Provinciam sit producendus. *sol.* Non, 450

VII. Utrum criminofus possit esse Judex. *sol.* Sic, ab Ecclesia toleratus, 454

VIII. Utrum Episcopus possit ab uno iudicari. *sol.* Non, nisi à XII. Episcopis: reservatâ sententiâ summo Pontif. 459

IX. Utrum accusatores vel testes in absentem vocem accusationis vel testificationis exhibere valeant. *sol.* Non, 460

X. Utrum deficientes in uno capitulo, sint admittendi ad sequentia. *sol.* Non, 463

XI. Utrum accusatus in accusatorem possit convertere accusationem. *sol.* Non, nisi in majori crimine, 464

Quarta Causa habet Quæstiones vj.

Prima, an in excommunicatione constitutus, alium accusare valeat. *sol.* Non, 465

II. An infra XII. annos in criminali causa quis testificari possit. *sol.* Non, 467

III. An ab accusatione prohibitus possit esse testis. *sol.* Non, ibid.

IV. An idem possit esse accusator & testis. *sol.* Non, 469

V. An, si vocatus ad causam non veniat, sit excommunicandus. *sol.* Sic, nisi justam absentie causam probaverit, 471

VI. An calumniator in propria causa sit audiendus. *sol.* Sic, si causa non sit criminalis, ibid.

Quinta Causa habet vj. Quæstiones.

Prima, quâ pœnâ sit feriendus, qui famosum libellum scribit. *sol.* Anathemate, nisi scripturam probaverit, 472

II. Quoties quis sit ad causam vocandus antequam excommunicetur. *sol.* Non tantum semel, sed bis, 473

III. An per procuratorem quis causam agere valeat criminalem. *sol.* Non, nisi sit persona illustris. Causam verò injuriarum civilem, sic, 474

IV. An abque synodali audientia Episcopus sit damnandus. *sol.* Non, 475

V. An sit habendus pro inimico, qui aliquem accusat. *sol.* Non, si hoc faciat ex charitate, 476

VI. Quâ pœnâ sit plectendus, qui non probat objecta. *sol.* talione, 478

Sexta Causa Quæstiones v. habet.

Prima, utrum criminosi vel infames religiosum Episcopum possint accusare de simonia. Non, 480

II. Si Episcopus accusationem in accusantem convertere voluerit, an ejus verbo simplici fides adhibenda sit. Non, 487

III. An liceat petere iudicium Episcopi alterius Provincie. Non, nisi in causa damnationis, ibid.

IV. Cujus iudicium sit expetendum, cum Episcopi provincie in sua sententia discordant. Archiepiscoporum & Episcoporum vicinæ Provincie, 489

V. An accusatore deficiente reus sit ad probationem cogendus. Non, sed bene ad purgationem, si laboret infamia, 491

Septima Causa habet ij. Quæstiones.

Prima, utrum vivente Episcopo alius poterit in eadem Ecclesia ordinari. Non, nisi transferatur vel cedat. Tamen pro infirmitate vel senectute datur sibi coadjutor, 491

II. Utrum hi, qui cesserunt causâ infirmitatis, sanitate receptâ possint cathedram repetere. Non, 511

Octava Causa Quæstiones v. colligit.

Prima, utrum liceat Episcopo sibi successorem eligere. Non, 512

II. An amicorum patrocinia in electione valeant. Non, 519

III. An sit simonia, post electionem pro indemnitate Ecclesie juramentum præstare. Sic, si pactum super hoc præcessit, ibid.

IV. An liceat Clericis declinare iudicia Episcopi de crimine accusati, ante sententiam tempus. Non ante condemnationem, nisi per appellationem, 520

V. An accusatus coram Apostolico, sine ejus literis debeat reverti. Non, 521

Nona Causa habet ij. Quæstiones.

Prima, an ordinatus ab excommunicato ejiciendus sit. Non, si ignoravit illum esse excommunicatum, 521

II. An liceat Archiepiscopo vel Episcopo Clericos alterius ordinare. Non, sine literis proprii Episcopi, 523

III. An liceat Archiepiscopo Clericos sui suffraganei absolvere vel damnare. Non, nisi datâ negligentia, vel appellatione interpositâ, 526

Decima Causa Quæstionibus ij. est contenta.

Prima, an Ecclesia cum omni dote ad Episcopum pertineat, vel ad ejus ordinationes. *sol.* Sic, 532

II. An liceat Episcopo res Ecclesie distrahere. *sol.* Non, nisi in certis casibus, 535

III. Quid à singulis Ecclesiis nomine cathedratici valeat exigere. *sol.* duos solidos, 540

Undecima Causa habet ij. Quæstiones.

Prima, an Clericus ante Civilem Judicem sit trahendus. Non, 544

II. Quâ pœnâ dignus sit, qui Clericum ad secularem Judicem traxit. Excommunicatione, 557

III. Quâ pœnâ dignus sit, qui sententiam Episcopi non servaverit. Depositione, ibid.

Duodecima Causa Quæstiones continet v.

Prima, an liceat Clericis proprium habere. Non, regularibus, 587

II. An res Ecclesie possint dari. Non, nisi in casibus, 597

III. Utrum Clerici acquisita de rebus Ecclesie possint relinquere, quibus voluerint. Non, nisi Ecclesie, 620

IV. Quibus

in Oratione soluta.

IV. Quibus possint Clerici relinquere, quæ de suis & Ecclesie rebus provenerunt. Partim Ecclesie, partim hæredibus. 621

V. An liceat Clericis testamentum facere. Sic, de propriis rebus, 622

Decima tertia Causa habet ij. Questions.

Prima, utrum decimæ sint dandæ ratione territorii, vel personæ. *sol.* ratione utriusque, 624

II. An jus percipiendi & solvendi decimas tollatur ratione temporis. *sol.* Sic, 626

Decima quarta Causa habet vj. Questions.

Prima, an liceat Clericis in iudicio sua repetere. Sic, 637

II. An super rebus Ecclesie testes ejusdem sint audiendi. Sic, 638

III. An præter sortem aliquid accipere sit usura. Sic, 639

IV. An liceat Clericis vel laicis usuras accipere. Non, 640

V. An elemosynæ sint de usuris faciendæ. Non, 642

VI. An usurarii possint poenitentiam agere. Non, si habeant unde possint restituere, 645

Decima quinta Causa habet viij. Questions.

Prima, an ea quæ sunt ab ignorantibus vel mente alienatis, sint eis imputanda. Non, nisi culpâ suâ ad ignorantiam devenerint, 647

II. An pro impensis patrocinii liceat Clericis munera exigere. Sic, 652

III. An per confessionem mulieris, cum qua peccavit Sacerdos, sit condemnandus. Non, *ibid.*

IV. An die dominico debeant Episcopi causas audire. Non, 654

V. An neganti crimen purgatio sit indicenda. Sic, si laborat infamiâ, 655

VI. An in criminalibus confessio sit extorquenda. Non, *ibid.*

VII. An solus Episcopus Diaconum vel Presbyterum deponere possit. Non, 657

VIII. Si confessus vel convictus de his, quæ ante ordinationem commisit, valeat ministrare. Non, 659

Decima sexta Causa habet vij. Questions.

Et in ea quinta questio ponitur in tertio loco.

Prima, an liceat Monachis officium celebrare. *sol.* Sic, cum permissione Episcopi: & licentia Abbatis, 661

II. An liceat eis in capellis suis Sacerdotes instituire. *sol.* Sic, si quas possideant pleno jure, 683

V. An Episcopus vel Abbas jure territorii capellam valeat vendicare. *sol.* Non, 685

III. An jura Ecclesie per præscriptionem tollantur. *sol.* Sic, 686

IV. An Ecclesia contra Ecclesiam vel monasterium possit præscribere. *sol.* Sic, 693

VI. Si quis in rem Ecclesie ab aliquo detentam suâ auctoritate irrepserit, an cadat à causa. *sol.* Sic, sed non Ecclesia, 694

VII. An liceat alicui Ecclesiam de manu Laici recipere. *sol.* Non, nisi Ecclesia vel monasterium habeat jus patronatus, 696

Decima septima Causa habet iv. Questions.

Prima, an reus sit voti, qui à proposito sui cordis recedit. *sol.* Non, quantum ad Ecclesiam, nisi ore pronuntiaverit, 707

II. An beneficia ei reddenda sint, qui eis in infirmitate renunciavit. *sol.* Sic, si non erat sui compos, 708

III. An liceat illi, qui se monasterio tradidit, postea ad propria redire. *sol.* Non, 709

IV. An discedens de monasterio, sine sui Abbatis licentia, possit sua vendicare. *sol.* Non, 710

Decima octava causa habet ij. Questions.

Prima, an Abbas factus Episcopus acquirat Ecclesie, vel monasterio. *sol.* dum fuit Abbas, acquirat monasterio: sed factus Episcopus, Ecclesie, 721

II. An per Episcopum Abbas sit eligendus vel instituendus. *sol.* ab Episcopo est ordinandus: à fratribus verò eligendus, 722

Decima nona Causa continet iij. Questions.

Prima, an Episcopus debeat permittere Clericos transire ad monasterium. *sol.* Sic, 731

II. Si noluerit, an liceat eis, eo invito, transire. *sol.* Sic, 732

III. An liceat canonicis regularibus transire ad monasterium Monachorum. *sol.* Non, sine licentia sui Prælati, *ibid.*

Vigesima causa Questions iv. comprehendit.

Prima, utrum pueri traditi monasteriis sint cogendi ibi manere. Non, nisi postquam venerint ad annos discretionis, 735

I. Si præter voluntatem parentum intraverint monasterium, an per eos inde possint extrahi. Sic, infra annum & diem: si sint infra annos discretionis, 738

III. An qui invitus cucullam induit, cogatur eam retinere. Non, nisi post consenserit, 739

IV. An liceat ab uno monasterio ad aliud transire. Sic, 742

Vigesima prima causa habet v. Questions.

Prima, an Clericus possit in duabus Ecclesiis inscribi. *sol.* Non, 743

II. An liceat Clericis à sua Ecclesia ad aliam transire. *sol.* Non, sine literis vel licentia sui Prælati, 744

III. An liceat Clericis suscipere procuracionem secularium negotiorum. *sol.* Non, nisi causâ pietatis, 746

IV. An liceat Clericis vestibus fulgidis ornari. *sol.* Non, 747

V. Quâ poenâ sint puniendi Clerici ad iudicium seculari fugientes. *sol.* excommunicatione, 749

Vigesima secunda causa gerit Questions quinque.

Prima, an juramentum sit præstandum. Sic, causâ necessitatis, 750

II. An sit perjurus, qui jurat falsum, & credit verum. Sic, propter intentionem fallendi, tamen postea dicitur contrarium, 755

III. An liceat Clericis denegare Episcopo consuetam obedientiam. Non, ante condemnationem, 762

IV. An juramentum illicitum sit servandum. Non, 763

V. An perjurus sit, qui alium perjurare cogit. *sol.* Sic, 769

Vigesima tertia causa habet viij. Questions.

Prima, an militare sit peccatum. Non, si justè sit, 776

II. Quod sit bellum justum. *sol.* Quod sit edicto superioris repetendarum rerum, aut propulsandarum injuriarum causâ, 779

III. An injuria fociorum sit armis propulsanda. Sic, 780

IV. An vindicta sit inferenda. Sic, ab eo cujus interest, 784

V. An sit peccatum Judici vel ministro reos occidere. Non, causâ justitiæ, 809

VI. An mali sint ad bonum cogendi. Sic, 825

VII. An hæretici sint spoliandi suis & Ecclesie suæ bonis. Sic, 828

VIII. An liceat Clericis arma movere. Non manu propria, nisi causâ necessitatis, 830

Decretum abbreviatum

<i>Vigesima quarta Causa habet Quaestiones iij.</i>		<i>Trigesima secunda Causa habet viij. quaestiones.</i>	
<p>Prima, an haereticus aliquem possit excommunicare Non, 842</p> <p>II. An post mortem possit aliquis excommunicari. Sic, pro haeresi, 858</p> <p>III. An pro peccato domini, ejus familia possit excommunicari. Non, sed interdicto supponi, 861</p>	<p>Prima, an liceat ducere meretricem in uxorem. Sic, 974</p> <p>II. An sit uxor appellanda, quae ducitur incontinentiae causa. Non, 977</p> <p>III. An mulier sequatur arbitrium avi liberi, an patris servi. Avi, 982</p> <p>IV. An vivente uxore liceat alicui ex ancilla filios quærere. Non, ibid.</p> <p>V. An ea, quae patitur invita, pudicitiam perdat. Non, 988</p> <p>VI. An adulter adulteram dimittere possit. Non, 994</p> <p>VII. An vivente dimissa aliam accipere possit. Non, 995</p> <p>VIII. Si in hoc saltem infidelem ducere possit ea conditione, ut ad fidem convertatur. Non, 1002</p>		
<i>Vigesima quinta Causa habet ij. Quaestiones.</i>		<i>Trigesima tertia Causa habet v. quaestiones.</i>	
<p>Prima, an auctoritate privilegii quis contra jus commune valeat se tueri. <i>sol.</i> Sic, 879</p> <p>II. An sequentia privilegia derogent prioribus. <i>sol.</i> Sic, si ex certa scientia fuerint concessa, 884</p>	<p>Prima, an propter impotentiam coeundi sit aliqua à viro separanda. <i>sol.</i> Sic, 1003</p> <p>II. An separata possit ei nubere, cum quo prius est fornicata. <i>sol.</i> Sic, poenitentia peracta, 1004</p> <p>III. An foia cordis contritione possit peccatum deleri. <i>sol.</i> Sic, ubi facultas confitendi non suppetit, 1012</p>		
<i>Vigesima sexta Causa Quaestiones vij. continet.</i>		<i>Notandum hic, quod ratione hujus tertiae quaestiones mota agitur de poenitentia, cujus tractatus per distinctiones septem est distinctus.</i>	
<p>Prima, an sint fortilegi, qui sub ficto religionis nomine futura promittunt. <i>sol.</i> Sic, 890</p> <p>II. An sit peccatum esse fortilegum. <i>sol.</i> Sic, ibid.</p> <p>III. A quibus genus divinationis sumptit exordium. <i>sol.</i> à Perlis, 894</p> <p>IV. Quot sunt genera divinationis. <i>sol.</i> quatuor secundum numerum: duo secundum formam, quod videre potest, ibid.</p> <p>V. An fortilegi sint excommunicandi. <i>sol.</i> Sic, 896</p> <p>VI. An excommunicatus ab Episcopo possit reconciliari à Presbytero. <i>sol.</i> Non, Episcopo inconsulto, nisi in necessitatis articulo, 904</p> <p>VII. An morientibus sit poenitentia imponenda. <i>sol.</i> Non, tamen est eis innotescenda, 908</p>	<p>Prima quaerit, an sola cordis contritio deleat peccatum. Sic, si confitendi facultas desit, 1012</p> <p>II. An charitas semel habita possit amitti. <i>sol.</i> Sic, in via: fecus tamen in patria, 1041</p> <p>III. An poenitentia possit reiterari. <i>sol.</i> Sic, praeter solemnem, 1061</p> <p>IV. An peccata semel dimissa redeant. <i>sol.</i> Non simpliciter, 1077</p> <p>V. Quis modus debeat observari in imponenda, & accipienda poenitentia. <i>sol.</i> ad arbitrium proprii sacerdotis discreti, 1086</p> <p>VI. Cui quis confiteri debeat. <i>sol.</i> proprio sacerdoti, si sit discretus: alioquin alteri de ejus licentia, 1090</p> <p>VII. An poenitentia timore mortis accepta sit fructuosa. <i>sol.</i> Sic, 1092</p> <p>IV. Quaestio causae supra proximae est, an actus conjugalis sit prohibitus tempore orationis. <i>sol.</i> Sic, 1095</p> <p>V. An vir sine consensu uxoris, & e converso, vivere possit continentiam. <i>sol.</i> Non, 1097</p>		
<i>Vigesima septima Causa habet quaestiones ij.</i>		<i>Trigesima quarta causa habet ij. Quaestiones.</i>	
<p>Prima, an conjugium possit esse inter voventes. <i>sol.</i> Non, si votum sit solennizatum, fecus si simplex fuerit, 913</p> <p>II. An liceat sponso à sua sponsa recedere. <i>sol.</i> Non, si desponsatio sit de praesenti. 926</p>	<p>Prima, an rea sit adulterii, quae credens maritum mortuum nupit alteri. <i>sol.</i> Non, 1103</p> <p>II. An redeunte priore cogenda sit recedere à secundo, & ad priorem redire. <i>sol.</i> Sic, ibid.</p>		
<i>Vigesima octava causa gerit quaestiones iij.</i>		<i>Trigesima quinta Causa habet x. Quaestiones.</i>	
<p>Prima, an conjugium sit inter infideles. <i>sol.</i> Sic, 941</p> <p>II. An liceat converso ad fidem ducere aliam, vivente priore. Sic, si sit divisus ab ipsa infideli, 950</p> <p>III. An bigamus sit, qui ante baptismum unam uxorem, & post aliam habuit. Sic, 951</p>	<p>Prima, an liceat aliquam ducere de propria cognatione. <i>sol.</i> Non, 1109</p> <p>II. An liceat aliquam ducere de cognatione uxoris suae. <i>sol.</i> Non, 1110</p> <p>III. Usque ad quem gradum debeat quis abstinere à consanguineis suis, & uxoris suae. <i>sol.</i> olim usque ad vij. hodie usque ad iv. ibid.</p> <p>IV. Quare usque ad septimum gradum computatur consanguinitas. <i>sol.</i> ad instar vij. ætatum mundi, 1115</p> <p>V. Quomodo gradus consanguinitatis sunt computandi. <i>sol.</i> sicut ostenditur in arbore, 1116</p> <p>VI. Qui jusjurandum de propinquitate firmare debent. <i>sol.</i> propinqui & vicini, 1133</p> <p>VII. An incestuosi filii reputentur. <i>sol.</i> Non, 1136</p> <p>VIII. Si consanguinei ignoranter conjuncti simul pollint remanere. <i>sol.</i> Non, nisi ex dispensatione Papae in quinto gradu, vel supra, ibid.</p> <p>IX. An</p>		
<i>Vigesima nona Causa habet ij. quaestiones.</i>		<i>Trigesima sexta causa habet v. quaestiones.</i>	
<p>Prima, an sit conjugium inter servum & ingenuam. <i>sol.</i> Sic, nisi error impediatur, 952</p> <p>II. Si prius putabat, hunc esse liberum, & postea deprehenderit, ipsum esse servum, an possit eum deserere. <i>sol.</i> Sic, 953</p>	<p>Prima, an possit duci in uxorem, quae prius fuit polluta per adulterium. <i>sol.</i> Sic, nisi adulter dederit ei fidem vivente viro, vel machinatus sit in mortem ejus, 967</p> <p>II. An filia sit invita alicui in uxorem tradenda. <i>sol.</i> Non, 971</p> <p>III. An post patris sponsonem possit alii nubere. <i>sol.</i> Sic, si non consenserit, 973</p>		
<i>Trigesima Causa habet v. quaestiones.</i>		<i>Trigesima septima causa habet x. quaestiones.</i>	
<p>Prima, an reddere debitum uxori, quae filium de sacro fonte levavit. Sic, nisi ex consensu utriusque sit factum, 956</p> <p>II. An sponsalia contrahantur inter infantes. Non, 960</p> <p>III. An spirituales vel adoptivi filii possunt naturalibus copulari. Non, ibid.</p> <p>IV. An liceat alicui commatrem uxoris suae ducere in uxorem. Sic, mortuà uxore: si commaternitas matrimonium praecesserit, 962</p> <p>V. An clandestina desponsatio manifestae praedjudicet. Non, apud Ecclesiam, 963</p>	<p>Prima, an possit duci in uxorem, quae prius fuit polluta per adulterium. <i>sol.</i> Sic, nisi adulter dederit ei fidem vivente viro, vel machinatus sit in mortem ejus, 967</p> <p>II. An filia sit invita alicui in uxorem tradenda. <i>sol.</i> Non, 971</p> <p>III. An post patris sponsonem possit alii nubere. <i>sol.</i> Sic, si non consenserit, 973</p>		

IX. An matrimonium per falsos testes separatum, si postea apparuerit, Ecclesiam fuisse deceptam, sit redintegrandum. fol. Sic, 1138

X. Si relicta alicujus in secundas nuptias tranferit, an proles ex eis suscepta poterit copulari consanguineis prioris viri. fol. Non, 1141

Trigesima sexta & ultima Causa habet ij. Quaestiones.

Prima, an virginem opprimens raptum committat. Sic, 1143

II. An rapta raptori nubere possit. Utique, 1144

TERTIA PARS Est de Consecratione:

Quae V. Distinctiones duntaxat complectitur.

Prima, agit de consecratione Ecclesiarum, & Missarum celebratione, 1147

II. De sacramento Eucharistiae, 1164

III. De festivitatis per anni circulum celebrandis, 1198

IV. De Baptismi sacramento, 1205

V. De confirmatione & jejunio, 1240

DECRETI TOTALIS MATERIA PER METRA NOTATUR SEQUENTIA.

Decretum Domini Gratiani Tres habet partes principales.

PRIMA PARS

Est de Distinctionibus, quae sunt Cl. Et singulas Distinctiones singuli versus sequentes luculenter aperient.

- 1 PRIMO quisque legat divinum jus hominisque, Pag. 1
2 Altera dat textum, quo nosces jura Quiritum, 3
3 Canonico varia juri dat nomina terna, 4
4 Quarta docet legum quae causa, modusque statuti, 5
5 Naturale probat jus immutabile quinta, 6
6 Sexta notat vitium distinctio ludificatum, 8
7 Septima signat eos, qui leges composuere, 10
8 Parte sub octava mores naturae pugnant, 11
9 Nona statuta tenet naturae cedere juri, 14
10 In decima Regum leges canon superabit, 17
11 Canonis & secl'i superatur legibus usus, 21
12 Id, quod Roma tenet, discretio saepe reliquit, 24
13 Si te perplexum reddunt mala, tunc minus imple, 29
14 Non faciat levia: quod quis vitet graviora, 30
15 Canonis haec ortum dabit, apocryphosque libellos, 31
16 Suadet apostolici vim canonis ista teneri, 37
17 Auctor sit Papa, si Concilium celebretur, 46
18 Dicitur hic, quod bis Synodus celebretur in anno, 49
19 Haec decretalis referat, quid epistola possit, 54
20 Bislenâ, Papae sanctorum dogmata cedunt, 60
21 Inferiorem non judicat hac prohibente, 62
22 Ista locos distinguit & ordinat Ecclesiarum, 67
23 Ordinât haec omnes, majores, sive minores, 70
24 Post examen honos est ordinis attribuendus, 79
25 Optat apostolus hic, quod sit sine crimine praesul, 80
26 Sit post baptismum contentus conjuge sola, 85
27 Nullus post factum praesumat nubere votum, 88
28 Ista sacrorum connubia pagina damnat, 90
29 Haec locus, & causa, tempus, persona notantur, 95
30 Connubium ter dena probat contra Manichaeos, ibid.
31 Tangitur hic, quod contineant offerre volentes, 99
32 Desere presbyterum, qui scorta palam retinebit, 103
33 Lufori bigamovê facer non traditur ordo, 108
34 Faemina pontifici persona domestica non sit, 111
35 Non violentus praesul, sed sobrius esto, 117
36 Infruit haec, prudens quod debeat esse sacrandus, 119
37 Haec prohibet legere gentilia metra sacratum, 121
38 Scripturas sacras sacrandus seire jubetur, 126
39 Vult haec pontifices callere negotia secl'i, 129
40 Internis pars dena quater virtutibus ornat, ibid.
41 Sit modus ingressu, cunctis, verboque, ciboque, 133
42 Clericus hospitii peregrinos collocet omnis, 135
43 Factis & verbis doctor sis, atque pudicus, 137
44 Vites ingluviem, convivia sive tabernas, 140
45 Atque cave quenquam palmâ linguavê fefire, 143

- 46 Respuit haec hominem distinctio litigiosum, 149
47 Non bene praepositos domui, cupidosque repelle, 151
48 Abjicitur sacrandus in hac, si neophytus sit, 154
49 Crimina non delet reliquorum, crimine vincetus, 155
50 An reparatur, habet pars quinquagesima, lapsus, 168
51 Sacrari vetat haec homines, quos pondera stringunt, 178
52 Praepositus primò datus hic praeposterus ordo, 180
53 Est ratio, ne quis annexos ordinet ullos, 181
54 Haec prohibet servos sine libertate sacrari, ibid.
55 Caesos ista viros rejicit, membrisque carentes, 188
56 Condemnatur in hac generatio presbyterorum, 192
57 Qui baptizatur aeger, manet ordinis expertus, 196
58 Haec vetat abbate monachos nolente sacrari, ibid.
59 Officium negat haec, nisi sit bene quisque probatus, ibid.
60 In sacris praesul, vult sexagesima, quod sit, 198
61 Non in pontifices laicos assumere debes, 199
62 Clerus, plebs, princeps: hic eligit, haec petit, hic vult, 204
63 Usurpans laicus id ut eligat, audiat istam, 205
64 Pars haec pontifices jubet à tribus esse sacrandos, 216
65 Ut facretur ab omnibus Archiepiscopus, haec vult, 218
66 Cum dissensio sit, à pluribus edita stabunt, 221
67 Presbyter institui valet hic à Praesule solo, ibid.
68 Si dubius Praesul quos ordinet, hi resacrentur, ibid.
69 Si benedictus erit, lectoratum dabit Abbas, 223
70 Expertes tituli pars septuagesima pellit, 224
71 Respice dicta patrum, ne promoveas alienum, ibid.
72 Ulli non detur missoria, ni rogitetur, 226
73 Illius haec nobis formam distinctio praebet, 227
74 Invitus nullus erit hic ad sacra trahendus, 228
75 Distinguit tempus haec, in quo promoveantur, 231
76 Temporibus, vult haec, nos jejunare quaternis, 233
77 Rectos indicat haec modulos interstitiorum, 237
78 Ista dat annorum numerum, quo promovearis, 239
79 Ad Cardinales spectat electio Papae, 240
80 Urbes Praesulibus pars octogesima tradit, 243
81 Crimine quod careat sacrandus, in hac replicatur, 244
82 Praesul pauperibus dabis: & lapsos reparabis, 251
83 Nunquam peccatis consensum des alienis, 254
84 Solicitus quod sis, & monogamus, jubet ista, 255
85 Non Praesul fies, hospes nisi nosceris esse, 257
86 Corrigito, doceas, des: sed non turpibus ullis, 258
87 Libertos, inopes, viduas defendere debes, 263
88 Respuitur clerus opus exercens, & avarus, 265
89 Ista beneficia te dispensare docebit, 269
90 Placat discordes pars nonagesima fratres, 271
91 Arte parabis opes, nisi sint fatis Ecclesiae res, 273
92 Haec plus corde probat Domino, quam voce canendum, 274